

Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekts

Nr. lzp-2022/1-0519

Bio-reģioni kā integrēta stratēģija ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā

Bioreģionu attīstības koncepts – sociālekonomiskie aspekti

Latvijas Biozinātnu un tehnoloģiju universitāte
Dr.oec. Līga Proškina, PhD studente Daniela Kļaviņa

VARAM Ainavu pārvaldības koordinācijas padomes sēde

27.11.2025.

Latvijas Zinātnes padome

FLPP
FUNDAMENTĀLO UN
LIETIŠKO PĒTĪJUMU
PROJEKTI

Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekts

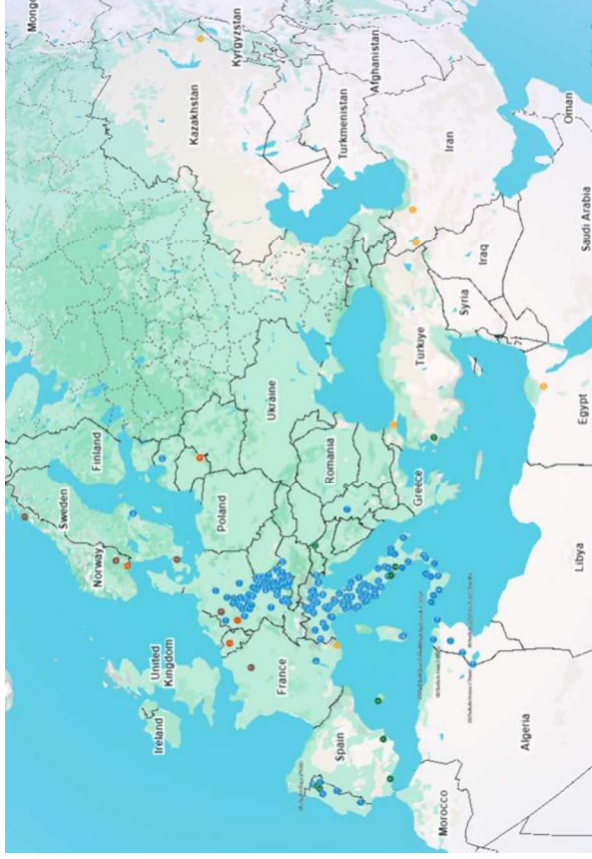
Nr. lzp-2022/1-0519

Bio-reģioni kā integrēta stratēģija ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā

Projekta **mērķis**

apzināt bio-reģionu veidošanās paradigmu lauku teritoriju ilgtspējas un dzīvotspējas kontekstā un izstrādāt bio-reģionu attīstības stratēģijas konceptu Latvijā, lai veicinātu ES pamatiniciatīvu ieviešanu līdzsvarotas, ilgtspējīgas, klimatneitrālas Eiropas attīstībai.

Bioreģioni Eiropā un pasaulē

<https://biodistretto.net/mappa-dei-bio-distretti-europe/>

- Pirmais bioreģions Čilento, Itālija, 2004. gadā
- Pasaulē 150 bioreģioni
- 66 no tiem Eiropā
- 4 organizācijas ir Globālās Bioloģisko reģionu alianses sastāvā (Global Alliance for Organic Districts)
- 5 organizācijas ir Globālās Bioloģisko reģionu alianses atbalstītāji
- 9 zinātniskās institūcijas atbalsta bioreģionu izpēti

<https://www.ecoregion.info/>

ORGANIC DISTRICTS PARTICIPATION
at the 21st Organic World Congress (OWC 2024)
30 Nov - 6 Dec 2024
Nanhua University - Chiayi County - Taiwan

Organic Districts Representatives participate in OWC 2024. In particular, they participate in the Organic Fair with a Booth on "Bio-Districts: From Cilento to Global Impact", in the Opening Plenary "Cultivating Organic Solutions for True Sustainability" and in the Workshops. Details below.

TE-CHUN CHEN 陳德群
IFOAM - Organics International
IN.N.E.R. Bio-Districts Global Ambassador

AINA CALAFAT ROGERS
SEAF
IN.N.E.R. BoD Member
Responsible for Spain

EDMONDO SOFRITTI
"La Petrosa" Organic Regenerative Farm
Cilento Bio-District

GIACOMO PACKER
University of Bologna
GAOD Social Impacts Responsible

SERENA CILENTO
Agricultural Cooperative "Nuovo Cilento"
Cilento Bio-District
IN.N.E.R. Int. Communication Resp.
IN.N.E.R. Delegate for IFOAM GA

The Organic District's Portal
www.ecoregion.info

23 September 2024, Bruxelles: EU Organic Awards, the winner is the Ekodistrikt Sörmland in Sweden

EU ORGANIC AWARDS
Category 4: Best organic bio-district

The Commission has defined a target of 25% of EU agricultural land under organic farming by 2030 and a significant increase in organic aquaculture. In support of that target, the Commission has adopted the Action Plan for the Development of Organic Production. The Action Plan includes the organisation of annual awards recognising excellence in the organic value chain.

All award winners are members of IN.N.E.R.

WINNER 2023
CATEGORY ORGANIC-BIO-DISTRICTS
Idanha-a-Nova (PORTUGAL)

WINNER 2024
CATEGORY ORGANIC-BIO-DISTRICTS
Sörmland (Sweden)

International Network of Eco Regions

WINNER 2022
CATEGORY ORGANIC-BIO-DISTRICTS
THE BEST ORGANIC-DISTRICT OF EUROPE
Cilento (ITALY)

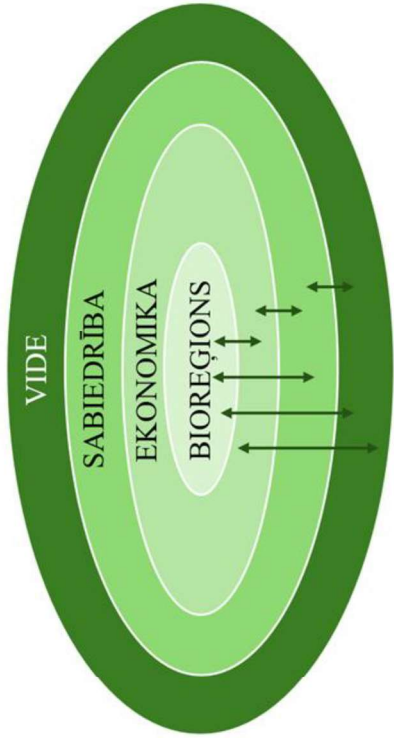
Kāpēc bioreģionālā pieeja kļūst aktuāla?

Bioreģionu koncepts kļūst aktuāls, jo piedāvā risinājumu sarežģītām problēmām:

1. Vides degradācija un klimata pārmaiņas: Bioreģioni tiecas mazināt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, augsnes/ūdens resursu degradāciju un palielināt SEG emisiju samazināšanas potenciālu, veicinot agroekoloģijas principus.
2. Ekonomikas nevienlīdzība: tieša reakcija uz ekonomikas globalizācijas tendencēm, kas veicina resursu noplucināšanos un nabadzības pieaugumu lauku teritorijās. Bioreģioni piedāvā stabilu attīstības modeli, kas balstīts uz vietējo resursu izmantošanu.
3. Ilgtspējas dimensija: Bioreģions ir praktisks risinājums un pārvaldības sistēmas ietvars, kas spēj sinerģiski apvienot galvenās ilgtspējas dimensijas — ekonomisko, sociālo un vides — vienotā attīstības modelī, kas bieži trūkst tradicionālajā politikā

Bioreģions ilgtspējas dimensiju sistēmā

Ilgtspējīga attīstība ir esošo vajadzību apmierināšana, neapdraudot nākamo paaudžu spēju apmierināt savas vajadzības (*United Nations, b.g.*)

Bioreģions ontoloģiskajā ilgtspējas modelī

Ilgtspējas dimensija	Raksturojums (bioreģionu koncepta prizma)	Elementi	Mērķis
Ekonomika	Instrumenti sabiedrības un vides vajadzību nodrošināšanai, vietējās ražošanas un aprites principu īstenošanai.	bioloģiskās saimniecības; īsās piegādes ķēdes; vietējā produktu pārstrāde; ekotūrisms; vietējā uzņēmējdarbība; atjaunojamo resursu izmantošana; aprites ekonomika.	Nodrošināt ienākumus un darbavietas vietējā mērogā; samazināt reģiona ekoloģiskās pēdas nospiedumu; palielināt reģiona ekonomisko labklājību.
	Vietējās kopienas, to identitāte, līdzdalība un labklājība; kultūras un sociālo vērtību uzturēšana.	demogrāfiskie rādītāji; sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanā; izglītības un veselības iniciatīvas; kultūras mantojuma saglabāšana; kopienu tīklošanās un sociālā kohēzija.	Veidot saliedētu, izglītotu un aktīvu kopienu, kas iesaistās teritorijas attīstībā un sargā vietējo identitāti.
Vide	Ekosistēmu aizsardzība; bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas funkcija	agroekoloģijas prakses; augsnes un ūdens kvalitātes saglabāšana; bioloģiskās daudzveidības aizsardzība; ainavu aizsardzība; klimata pārmaiņu mazināšana; dabas teritoriju pārvaldība.	Saglabāt ekosistēmu funkcijas; nodrošināt resursu atjaunošanos un nākamo paaudžu piekļuvi veselīgai videi.

Bioreģionu koncepta iezīmes un to sasaiste ar ainavu

Reģionu iezīme	Tradicionālās pieejas raksturojums	Bioreģiona konteksta iezīmes un mērķi	Ainavu aspekts
Ģeogrāfiskās	Balstās uz fiziski ģeogrāfiskajām īpašībām, kas ietekmē cilvēka darbību un kultūras attīstību.	Teritorijas robežas nosaka dabiskie faktori (reljefs, klimats, ekosistēmu struktūra un bioloģiskā daudzveidība). Bioreģions ir ekoloģiska vienība.	Primārās robežas: Tiek uzsvērta dabisko ainavu un ekosistēmu nozīme. Mērķis ir ainavu aizsardzība.
Administratīvās	Robežas nosaka politiskā pārvaldība un resursu sadale, infrastruktūras attīstība.	Bioreģioni parasti neietilpst tradicionālajās politiskajās robežās. Pārvaldības struktūras tiek pielāgotas administratīvajām vienībām, lai nodrošinātu daudzlīmeņu sadarbību (pašvaldības, NVO).	Plānošanas integrācija: Ainavu pārvaldības un aizsardzības režīmu saskaņošana ar administratīvajiem plānojumiem.
Ekonomiskās	Klasifikācija pēc saimnieciskās darbības un tirgus attiecībām, bieži balstīta uz industriāliem klasteriem (Centrālās vietas teorija).	Balstīta uz endogēniem resursiem un bioloģisko lauksaimniecību. Ekonomiskā attīstība tiek veidota, balstoties uz vides un kultūras aspektiem. Orientācija uz vietējo ražošanu, aprites ekonomiku un pašpietiekamību.	Ekonomiskais resurss: Ainava un ekosistēmu pakalpojumi (piemēram, ūdens un augsnes kvalitāte) tiek uzskatīti par ilgtermiņa ekonomiskās labklājības faktoriem.
Kultūras un sociālās	Reģioni veidoti, pamatojoties uz kopīgām kultūras un vēsturiskām iezīmēm (reģionālā valoda, tradīcijas).	Tiek definēti, ņemot vērā vietējās kopienas kultūras mantojumu, tradīcijas un vēsturisko identitāti. Spēcīga identitāte veicina reģionālo kohēziju un ekonomisko attīstību. Cilvēki ir cieši saistīti ar vidi.	Identitātes pamats: Ainava (tradicionālās ainavas, kultūrvēsturiskās ainavas) ir būtiska daļa no bioreģiona identitātes. Tiek veicināta kultūras mantojuma un tradīciju dzīvotspēja.
Funkcionālās	Definēti pēc ekonomiskajām un sociālajām saitēm (darba migrācija, transporta tīkli), izmantojot kodola-perifērijas modeli.	Veidojas kā ilgtspējīgi tīkli, kur ekonomiskā darbība tiek organizēta atbilstoši ekosistēmu robežām. Uzsvars uz līdzsvarotu attīstības modeli.	Tūrisma un pakalpojumu mezgli: Ainavas un dabas resursi veido eko-tūrisma un ar bioloģisko resursu pārvaldību saistītu aktivitāšu mezglus. Šī pieeja veicina ainavu pārvaldību un dabas tūrisma attīstību.

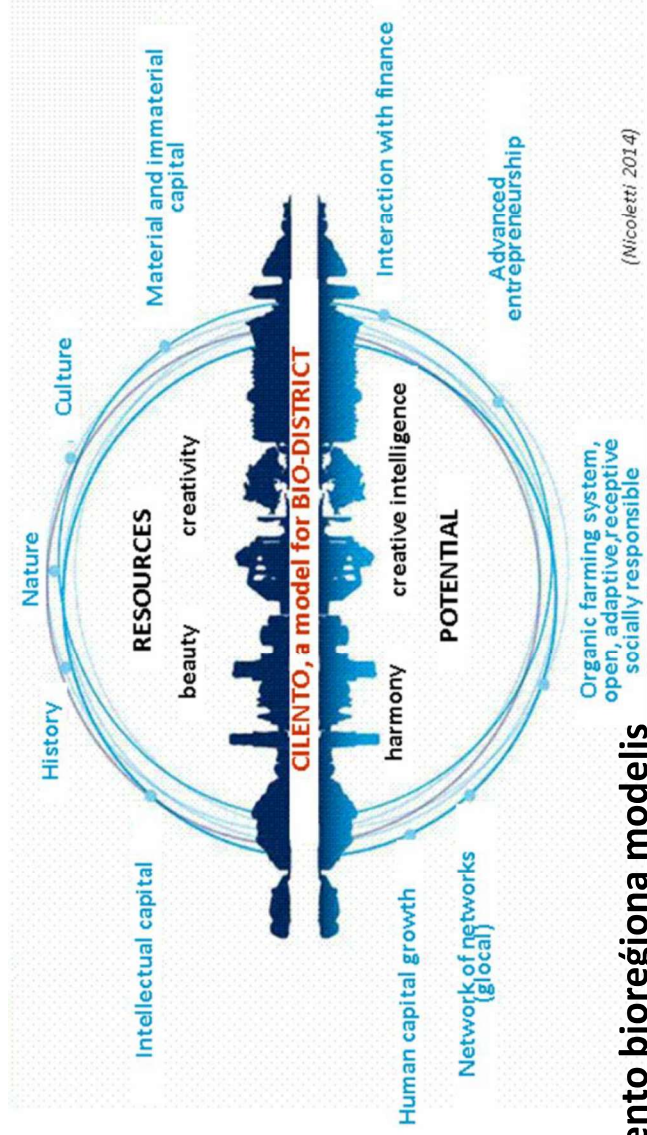
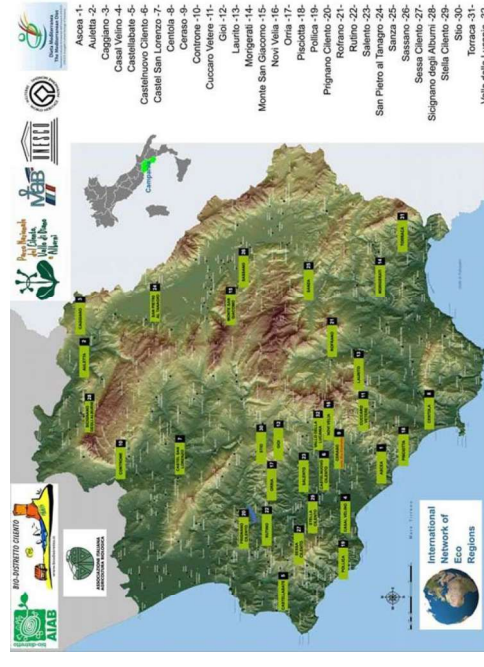
Bioreģionu izveides priekšnosacījumi, vides aspektu potenciāls un attīstības virzieni

Valsts	Bioreģions	Kategorija	Pamatojums
Šveice	Valposchiavo BioRegion	Kultūrainaviskās attīstības	Kultūras, ainavas un pārtikas identitātes saglabāšana un izmantošana kā ekonomiskās attīstības pamats. Kultūrainaviskā identitāte tiek izmantota kā teritorijas zīmols un ekonomiskais resurss.
Francija	Biovallée (Drôme)	Strukturālās transformācijas	Modelis reģionālai pārtikas sistēmas un ekonomikas pārveidei, akcentējot pāreju no intensīvās ražošanas uz ilgtspējīgām nozarēm. Uzsvars uz sistēmisku pārvaldības maiņu.
Austrija	Mühlviertel BioRegion	Kultūrainaviskās attīstības	Reģions izmanto kultūras identitāti, senas mazsaimniecību struktūras, vietējo pārtiku un amatniecības tradīcijas kā galveno attīstības resursu.
Itālija	Bio-Distretto Cilento	Ekoloģisko vērtību saglabāšanas un attīstības	Bioreģions veidots teritorijā ar ļoti augstu bioloģisko daudzveidību , kur būtiska nozīme ainavu un ekosistēmu saglabāšanai . Ekoloģiskais potenciāls tiek izmantots kā resurss vietējās pārtikas sistēmas un ilgtspējīga tūrisma attīstībā.
Itālija	Bio-Distretto Grecanico	Kultūrainaviskās attīstības	Balstās kultūras mantojuma un ainavu tradīciju saglabāšanā . Kultūrainava un vēsturiskās lauksaimniecības prakses tiek uzturētas kā sabiedrības vērtība un ekonomikas resurss.
Itālija	Bio-Distretto Eolie	Ekoloģisko vērtību saglabāšanas un attīstības	Izveidots, lai saglabātu unikālas vulkāniskās ekosistēmas un to ainavas vērtības , vienlaikus nodrošinot sabalansētu tūrisma plūsmu un bioloģisko ražošanu salu apstākļos.
Itālija	BioVenezia	Ekoloģisko vērtību saglabāšanas un attīstības	Lagūnas ekosistēmas līdzvara saglabāšana un ūdens resursu ilgtspējīga apsaimniekošana; pārtikas sistēmas sasaiste ar biotopiem.
Portugāle	Bio-Região Alto Tâmega	Kultūrainaviskās attīstības	Kultūrainava un kulinārais mantojums izmantots kā reģiona ekonomiskais resurss.
Portugāle	Bio-Região São Pedro do Sul	Strukturālās transformācijas	Agroekoloģijas prakses un izglītības sistēmas sadarbības modelis vietējās ekonomikas pārveidei.
Portugāle	Bio-Região Lagos do Sabor	Ekoloģisko vērtību saglabāšanas un attīstības	Balstās kalnu ekosistēmu un dabas aizsardzības praksēs kā ilgtspējīgas attīstības virzītājos.

Čilento bioreģions, Itālija

Ekoloģisko vērtību saglabāšanas un attīstības bioreģions

- Aizsargā ainavas un biotopus.
- Bioloģiskā lauksaimniecība + dabas saglabāšana.
- Ekoloģiskais kapitāls kā attīstības pamats.

Čilento bioreģiona modelis

<https://orgprints.org/id/eprint/29252/7/29252.pdf>

Valposchiao bioreģions, Šveice

Kultūrainaviskās attīstības bioreģions

100%

Valposchiao – veiksmes faktori

- Daudzveidīgs klimats un ainavas (Alpi → Vidusjūra)
- Senas bioloģiskās lauksaimniecības tradīcijas
- Spēcīgs mazo uzņēmumu tīkls
- Investors kā attīstības katalizators

Ietekme un ieguvumi

- Lielāka atpazīstamība un tūrisma pieaugums
- 200+ produkti ar zīmolu 100% Valposchiao
- Ilgtspēja kļuvusi par ikdienas praksi un identitātes daļu

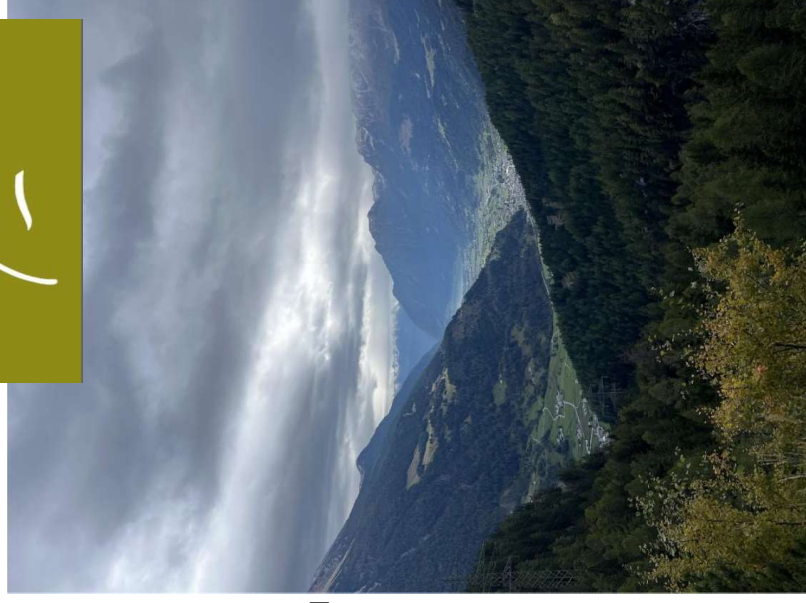
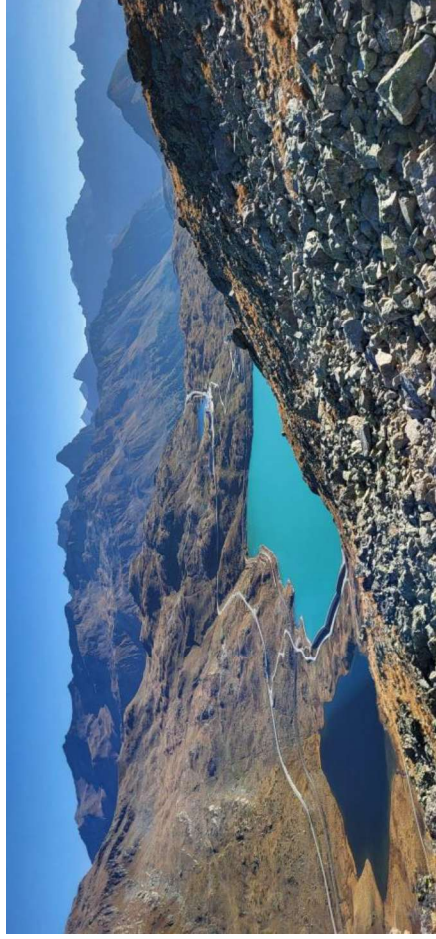

Foto no D.Kļaviņas personīgā arhīva

Bioreģionu konceptu atbalstošs normatīvais un politiskais ietvars - Globālais līmenis

IAM Nr.	Mērķa nosaukums	Sasaiste ar bioreģionu konceptu
IAM 2	Izskaut badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un ilgtspējīgu lauksaimniecību	Primāri: Bioreģioni veicina bioloģisko lauksaimniecību un ilgtspējīgu pārtikas sistēmu izveidi.
IAM 8	Veicināt noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi	Veicina uzņēmējdarbības attīstību (tūrisms, lauksaimniecība), palielina nodarbinātības iespējas laukos.
IAM 13	Cīnīties pret klimata pārmaiņām	Bioreģioni mazina klimata pārmaiņu ietekmi, veicinot agroekoloģiskas prakses.
IAM 15	Aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu	Nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un tradicionālo ainavu uzturēšanu caur ilgtspējīgu teritoriju apsaimniekošanu.
Cits IAM	IAM 11 (Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas)	Veido noturīgas un labklājīgas lauku kopienas, stiprinot sociālo kohēziju un dzīves kvalitāti

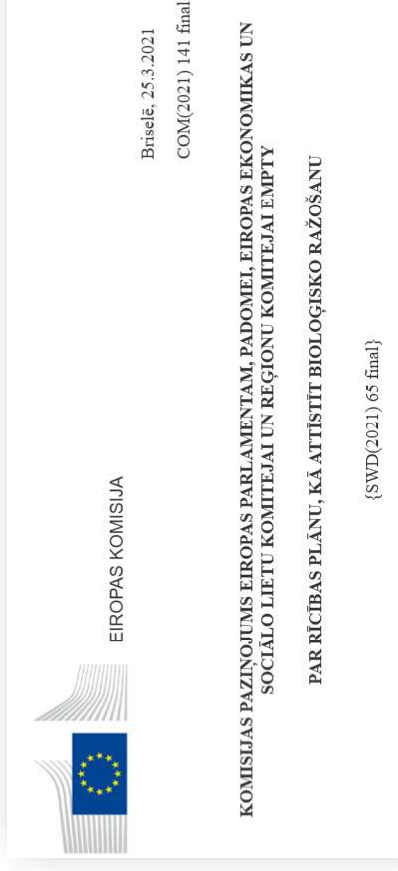
Bioreģionu konceptu atbalstošs normatīvais un politiskais ietvars - ES līmenī

Politikas Dokuments	Bioreģiona Atzīšana un Līdzeklis	Sasaistes Mehānisms
ES Zaļais kurss (EZK)	Plašs ietvars ilgtspējīgai, videi draudzīgai attīstībai.	Bioreģioni ir vietēja līmeņa rīks, kas atbilst EZK principiem, piemēram, veicina ilgtspējīgu pārtikas ražošanu.
Stratēģija "No lauka līdz galdam" (Farm to Fork)	Mudina veidot ilgtspējīgas pārtikas sistēmas, paplašināt bioloģisko lauksaimniecību un stiprināt īsās piegādes ķēdes.	Bioreģions ir praktisks modelis, kas sasaista patērētājus ar vietējiem lauksaimniekiem, stiprinot kopienas saites.
Rīcības plāns bioloģiskās ražošanas attīstībai	ES Komisija iekļauj bioreģionus (bioapgabalus) kā vienu no atbalstāmajām darbībām.	Atzīts kā veiksmīgs modelis, kas apvieno bioloģisko lauksaimniecību, tūrisma veicināšanu un teritorijas ilgtspējīgu attīstību.
Ilgtermiņa redzējums par ES lauku apvidiem līdz 2040. gadam	Identificē bioreģionus kā perspektīvu risinājumu ilgtspējīgai ekonomikai un inovācijām lauku teritorijās.	Uzsver vietējo kopienu nozīmi savu attīstības ceļu veidošanā (bottom-up pieeja), veicinot ekonomisko izaugsmi un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību.

Bioreģionu konceptu atbalstošs normatīvais un politiskais ietvars - ES līmenī

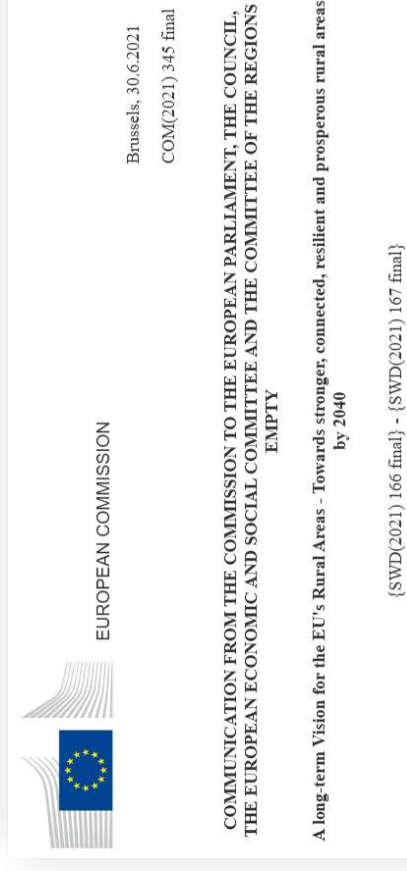
- “bioapgabali” (bioreģioni) spēj sekmīgi integrēt bioloģisko lauksaimniecību un citas vietējās darbības, lai palielinātu tūristu pieplūdumu arī vietās, kas atrodas sāņus no parastajiem tūristu maršrutiem.

- *“Bioapgabals” (bioreģioni) ir ģeogrāfiska teritorija, kurā lauksaimnieki, sabiedrība, tūrisma operatori, apvienības un publiskās iestādes vienojas par vietējo resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, kuras pamatā ir bioloģiskie principi un prakse.*

Rīcības plāns bioloģiskās ražošanas attīstībai

14. darbība. Sākot no 2023. gada, Komisija rosinās dalībvalstis atbalstīt “bioapgabalu” izveidi un ieviešanu.

Ilgtermiņa redzējums par ES lauku apvidiem

Bioreģioni => tūrisms + ainavu apsaimniekošana + vietējie produkti + zemes pieejamība + jaunieši, jaunie lauksaimnieki un sievietes lauksaimniecībā.

Bioreģionu konceptu atbalstošs normatīvais un politiskais ietvars - Latvija

Politikas/normatīvais dokuments	Līmenis	Bioreģiona iekļaušana
Ministru kabineta rīkojums Nr. 238 "Par Ainavu politikas ieviešanas plānu 2024.–2027. gadam"	Nacionālais	Oficiāla bioreģiona definīcija un uzdevums sasaistīt ainavu kvalitātes aspektus ar bioreģionu attīstības konceptu.
Vidzemes reģiona ilgtspējīgas pārtikas sistēmas stratēģiskās vadlīnijas 2025.–2035.	Reģionālais	Bioreģiona iniciatīva tiek piedāvāta kā institucionāls sadarbības ietvars ilgtspējīgas pārtikas sistēmas dalībniekiem.
Lauku attīstības programma, Bioekonomikas stratēģija, NAP2027, Latvija 2030	Nacionālais	Bioreģionu stratēģiskie mērķi tiek saskaņoti ar šiem dokumentiem, lai nodrošinātu ilgtspējīgu lauksaimniecības un pārtikas ražošanu.
Gaujas Nacionālā parka (GNP) Bioreģiona Labas gribas memorands (2023)	Vietējais (Pilotprojekts)	Nejuridisks, bet stratēģisks dokuments, kas nosaka mērķus virzībai uz ilgtspējīgu pārtikas sistēmu, vides aizsardzību, lēno tūrismu un bioloģisko saimniekošanu.

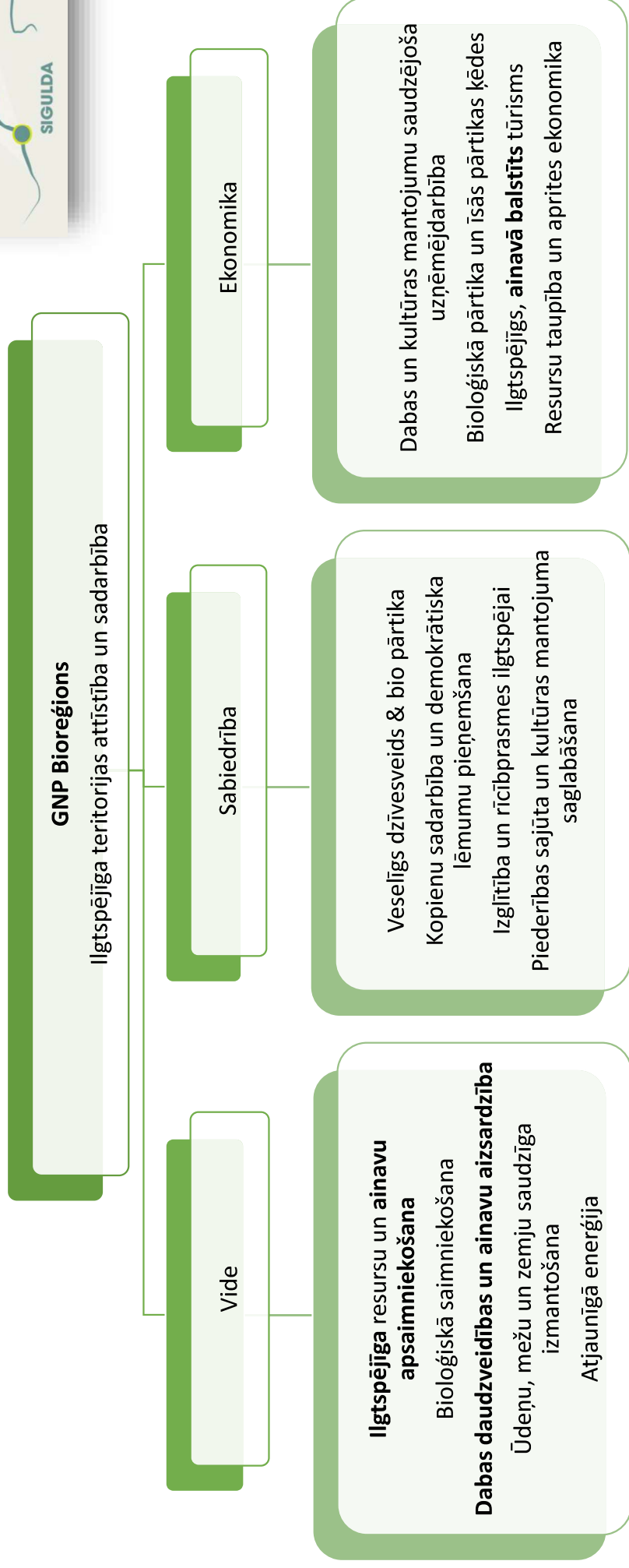
Bioreģionu konceptu atbalstošs normatīvais un politiskais ietvars

- Latvijā oficiālā bioreģionu definīcija, Bioreģionu pētījuma īstenotāju sagatavota, ir iekļauta

Ministru kabineta rīkojumā Nr. 238 “Par Ainavu politikas ieviešanas plānu 2024.-2027. gadam”

- *Bioreģions – šaurākā nozīmē teritorija, kurā tiek saimniekots izmantojot bioloģiskās lauksaimniecības praksi un metodes.*
- *Plašākā izpratnē teritorija, kurā vietējā publiskā, privātā un nevalstiskā sektora pārstāvji brīvprātīgas vienošanās rezultātā veido dzīves telpu ar mērķi saglabāt un vairo bioloģiskās, sociāli ekonomiskās, kultūras un ainaviskās vērtības, iedzīvinot tādas saimniekošanas un patēriņa prakses, kas respektē vietējo biodaudzveidību un līdzvaro iesaistīto pušu intereses vietējas attīstības plānošanā, lokālo resursu ilgtspējīgā izmantošanā un pārvaldībā*

Gaujas Nacionālā parka (GNP) Bioreģiona Labas gribas memorands (2023)

Vides un ainavu elementi iedzīvotāju vērtējumā, iedzīvotāju aptauja

- Pētījuma izlasi veidoja 1000 Latvijas iedzīvotāji no dažādām sociāldemogrāfiskajām grupām vecuma grupā 18-75 gadi.
- Pētījuma periods 15.08.2025. – 22.08.2025.
- Aptaujā 5 jautājumu bloki bioreģiona attīstībai nozīmīgajām dimensijām – vides, sociāli ekonomisko un kultūras dimensiju.

Bioreģiona koncepta izpētes rezultāti norāda uz kopienu vērtību no vietējās identitātes, kultūrvēsturiskā mantojuma un vides daudzveidības skatupunkta un šo elementu mijiedarbības.

Tāpēc aptaujā tika ietverti jautājumi, kas ļāva padziļināti izprast, kādas ir ainavas vērtības un to elementi, kas rada vai paaugstina teritorijas vērtību sabiedrības skatījumā, izceļot:

- dabiskās ainavas komponentes, kas ir ekoloģiski nozīmīgas un vienlaikus ietekmē iedzīvotāju labsajūtu un dzīves kvalitāti;
- kultūrvēsturiskos elementus, kas ir identitāti un kopienas piederības sajūtu stiprinoši faktori;
- estētiskos un sociālos faktorus, jo tie atspoguļo iedzīvotāju priekšstatus pr kvalitatīvu dzīves telpu un ilgtspējīgu vidi;
- simboliskos un emocionālos elementus, kas sniedz priekšstatu par iedzīvotāju subjektīvo saikni ar ainavu. Pētījuma kontekstā tas ir priekšnoteikums kopienas iesaistei un ilgtspējīgai teritorijas attīstībai.

Iedzīvotāju attieksme pret ainaviskajām vērtībām, n=1000

Primārie dati nav pieejami

Nr.	Jautājums	Pilnīgi piekrītu (1)	Drīzāk piekrītu (2)	Drīzāk nepiekrītu (3)	Pilnīgi nepiekrītu (4)	Nezinu (8)	Vidējā tendence (M)	Izklide (SD)
Q4_1	Saglabājamās ainavas/teritorijas							
Q4_2	Ainavas kvalitāte ietekmē labsajūtu							
Q4_3	Saimn. darbība mainījusi vizuālo daudzveidību							
Q4_4	Saimn. darbība mainījusi kultūrvēsturiskos elementus							
Q4_5	Atjaunīgie resursi līdzsvarā ar ainavas vērtībām							
Q4_6	Sakopta vide veicina vietējo patēriņu							
Q4_7	Svarīgi uzturēt ainaviski vērtīgas struktūras							
Q4_8	Ainavai jābūt ekoloģ., estēt., kultūrvēst.							
Q4_9	Atbalstu kopienas iesaisti ainavas plānošanā							
Q4_10	Ainava piemērota brīvā laika aktivitātēm							
Q4_11	Pārtikas ražošana iespējama saglabājot ainavas							
Q4_12	Ainava kā identitātes un piederības daļa							

Aptaujas rezultāti kopumā liecina, ka iedzīvotāji augstu vērtē ainavas nozīmi savā dzīvesvietā, īpaši uzsverot tās vizuālo kvalitāti, rekreācijas iespējas un ainavisko elementu saglabāšanu, savukārt jautājumos par saimnieciskās darbības ietekmi un ekonomikas–ainavas līdzsvarošanu vērojamas daudzveidīgākas un nevienmērīgākas attieksmes.

Pētījumā izmantotie primārie dati šobrīd nav publiski pieejami, jo tie ir sagatavošanā zinātniskai publikācijai un tiks daļēji izmantoti promocijas darba aizstāvēšanā. Datu ierobežotā pieejamība ir saistīta ar nepieciešamību mazināt iespējamo datu izmantošanas risku un nodrošināt plaģiāta prevenciju.

Intensīvākā jeb tumšākā krāsa šajā matricā norāda uz zemāko piekrišanu attiecīgajiem jautājumiem.

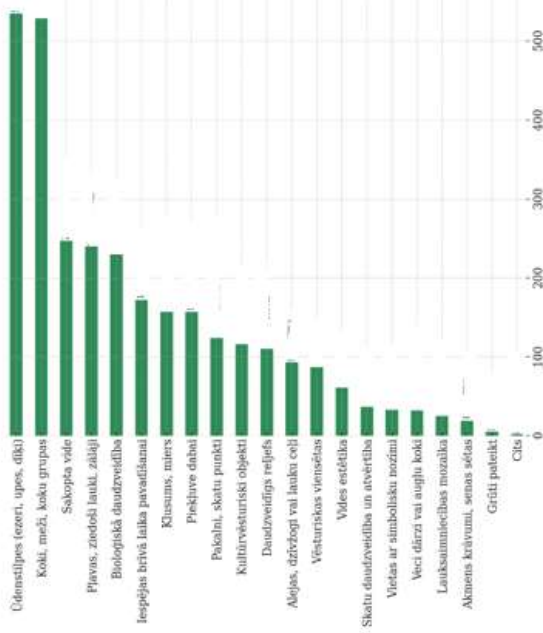

Šīs atšķirības atklājās, izmantojot vizualizāciju un grupu salīdzinājumu pieeju, kas ļāva identificēt nozīmīgas tendences dažādos sociālekonomiskos kontekstos.

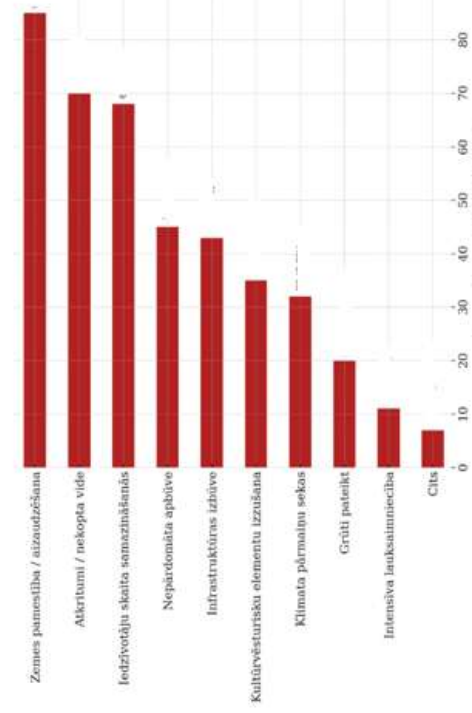
Pētījumā izmantotie primārie dati šobrīd nav publiski pieejami, jo tie ir sagatavoti zinātniskai publikācijai un tiks daļēji izmantoti promocijas darba aizstāvēšanā. Datu ierobežotā pieejamība ir saistīta ar nepieciešamību mazināt iespējamo datu izmantošanas risku un nodrošināt plašiāta prevenciju.

Ko mēs saprotam ar «skaista ainava»?

Respondentu izvēlētie pievilcīgākie ainavu elementi, n=1000

Respondentu izvēlētie ainavu degradējošie elementi, n=1000

- Iedzīvotāju atvērtās atbildes iezīmē spēcīgu saikni ar dabiskajiem ainavas elementiem, kas viņiem asociējas ar dzīves kvalitāti un vietas identitāti, bet kā galvenie degradācijas faktori tiek minēti nekoptas teritorijas, aizaugšana, atkritumi un nepārdomāta apbūve, kas rada vislielākās bažas par ainavas nākotni.

Pētījumā izmantotie primārie dati šobrīd nav publiski pieejami, jo tie ir sagatavošanā zinātniskai publikācijai un tiks daļēji izmantoti promocijas darba aizstāvēšanā. Datu ierobežotā pieejamība ir saistīta ar nepieciešamību mazināt iespējamo datu izmantošanas risku un nodrošināt plaģiāta prevenciju.

Kas, jūsuprāt, raksturo patīkamu/skaistu lauku ainavu?

Siguldas novads, 2017. gads, n=71

Temats	Pieminējumu biežums (n=71)	Apraksts	Citāti no aptaujām
Sakoptība	44	Tīra, kopta, kārtīga vide; apstrādāta zeme	"Sakopta vide." "Zeme lai būtu apstrādāta, pļava applauta."
Pļavas un zālāji	36	Applautas pļavas un ceļmalas; redzama kopšana	"Ja ir sakoptas pļavas, ceļi, ceļmalas, nav redzama vecā zāle."
Aizauguma neesamība	14	Bez krūmājiem, briksņiem, neatstātām teritorijām	"Lai lauki nebūtu aizauguši ar krūmiem."
Dabiskie ūdeņi / ūdens elementi	11	Dīķi, ezeri, ūdenstilpes, sakopti grāvji	"Dabiska pļava, ūdens (dīķi, ezeri)." "Ūdenstilpes, ziedi, pļavas."
Meža ainavas un koku struktūras	21	Koki, birztaļas, retināti meži, meža ieloki	"Birztaļas pļavās." "Koki, pļavas nopļautas." "Sakopti lauki, retināti meži."
Dabisks, nepārspīlēts izskats	5	Dabisks ritējums, ne pārmērīga pļaušana	"Nepatīk, ja zālāji tiek nopļauti kā golfa laukumi."

Projekta LIFE GRASSERVICE ietvaros veikts pētījums projekta pilotteritorijā Siguldas novadā, Baltijas Vides forums, 2017

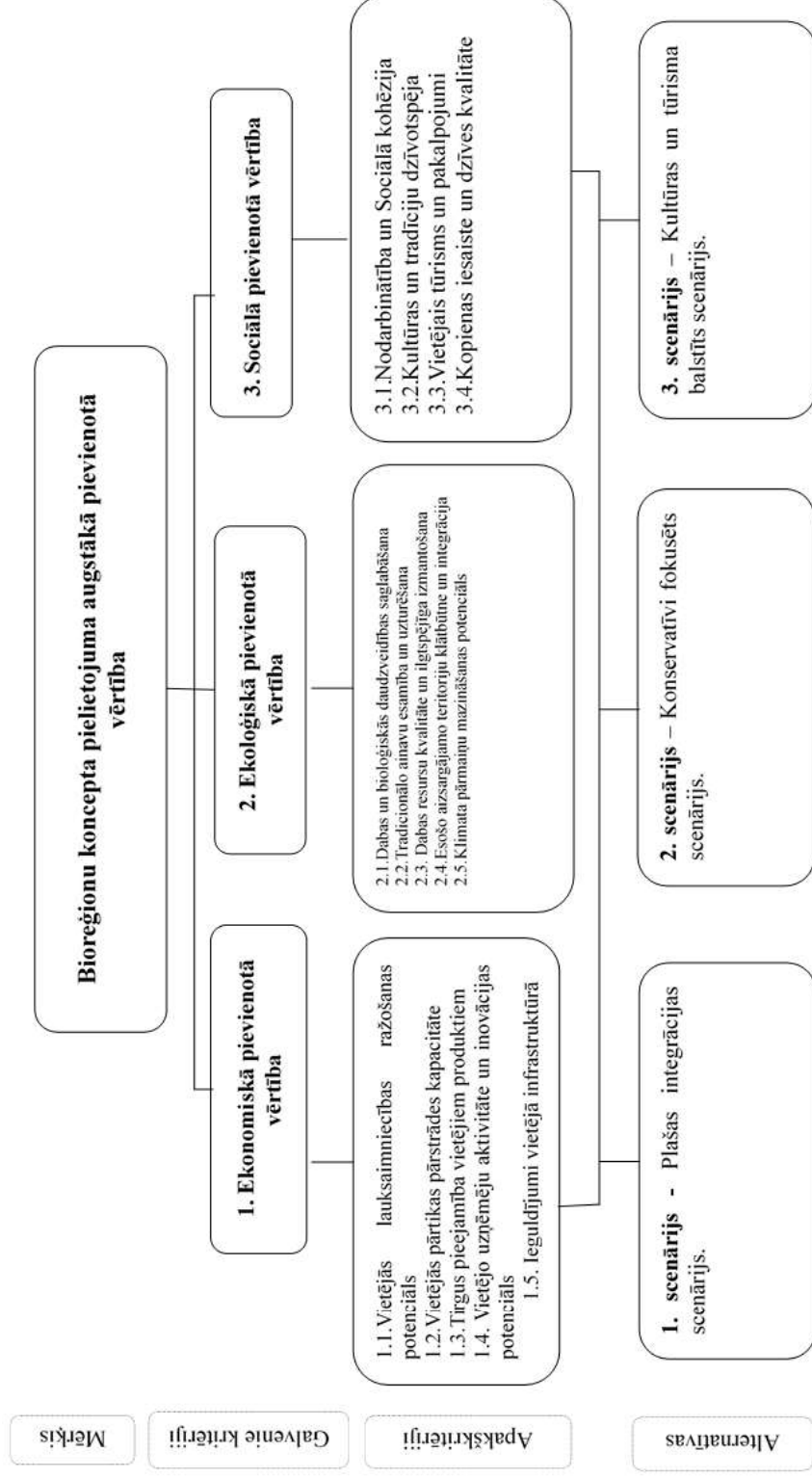
Latvijas iedzīvotāju viedoklis par vides un dabas vērtību aspektiem, n=1000

Nr	Jautājums	Pilnīgi piekrtu (1)	Drīzāk piekrtu (2)	Drīzāk nepiekrtu (3)	Pilnīgi nepiekrtu (4)	Nezinu (8)	Vidējā tendence (M)	Izklide (SD)
Q1_1	Vides problēmu saasināšanās							
Q1_2	Klimata pārmaiņas ietekmē pārtikas ražošanu							
Q1_3	Svarīgi saglabāt biodaudzveidību							
Q1_4	Atbalstu aizsargājamo teritoriju veidošanu							
Q1_5	Nav jārūpējas, to dara institūcijas							
Q1_6	Konv. lauksaimniecība samazina biodaudzv.							
Q1_7	Pašvaldībai jārūpējas par dabas vērtībām							

Sabiedrības viedoklis apliecina, ka iedzīvotāji augstu vērtē vides kvalitāti, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un aizsargājamo teritoriju nozīmi, vienlaikus uzsverot gan institūciju, gan pašu kopienu atbildību vides aizsardzībā. Attiecībā uz lauksaimniecības ietekmi viedokļi ir daudzveidīgi, un sabiedrībā dominē mērenāks un niansētāks skatījums, nekā tas nereti izskan publiskajā diskursā.

Pētījumā izmantotie primārie dati šobrīd nav publiski pieejami, jo tie ir sagatavošanā zinātniskai publikācijai un tiks daļēji izmantoti promocijas darba aizstāvēšanā. Datu ierobežotā pieejamība ir saistīta ar nepieciešamību mazināt iespējamo datu izmantošanas risku un nodrošināt plaģiāta prevenciju.

Analītiskās hierarhijas analīze (AHP) bioreģionu koncepta izmantošanas novērtēšanai

Piesaistītie eksperti:

Gunta Bāra Zemkopības ministrija.

Ilma Valdmane Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija.

Jana Vērdiņa Latvijas Nacionālais kultūras centrs

Guntis Gūtmanis Lauksaimnieku

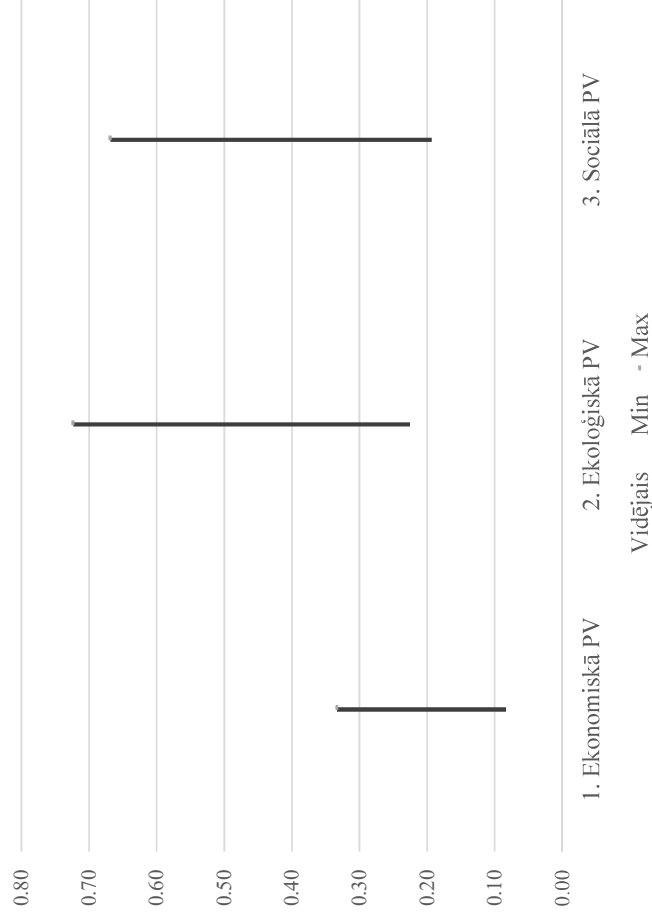
organizāciju sadarbības padome, LOSP

Lāsma Ozola Cēsu novada pašvaldība un biedrība “Greenfest”.

Ineta Stabulniece AREI

Ekspertu vērtējumu kopsavilkums

Galveno kritēriju novērtējuma minimālās, maksimālās un vidējās prioritātes vektoru vērtības, n=6

Apakškritēriju vērtējums, n=6

Ekonomiskā PV

Infrastruktūras ieguldījumi –

- Uzņēmēju aktivitāte un inovācijas –
- Tirgus pieejamība –
- Pārtikas pārstrāde –
- Lauksaimniecības potenciāls –

Ekoloģiskā PV

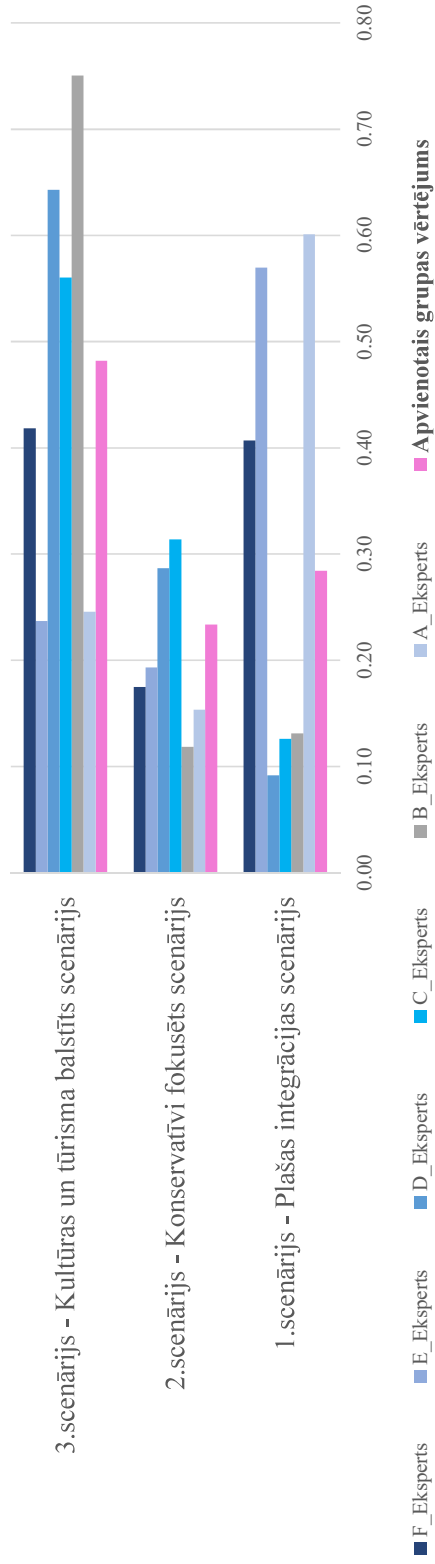
- Bioloģiskā daudzveidība –
- Aizsargājamo teritoriju integrācija –
- Dabas resursu kvalitāte –
- Tradicionālās ainavas —
- Klimata pārmaiņu mazināšana —

Sociālā PV

- Kopienas iesaiste un dzīves kvalitāte –
- Kultūras un tradīciju dzīvotspēja –
Vietējais tūrisms un pakalpojumi –
- Nodarbinātība un sociālā kohēzija –

Pētījumā izmantotie primārie dati šobrīd nav publiski pieejami, jo tie ir sagatavotā zinātniskai publikācijai un tiks daļēji izmantoti promocijas darba aizstāvēšanā. Datu ierobežotā pieejamība ir saistīta ar nepieciešamību mazināt iespējamo datu izmantošanas risku un nodrošināt plaģiāta prevenciju.

Ekspertu individuālā un apvienotā vērtējuma prioritāšu vektoru globālo svaru sadalījums attīstības scenāriju prioritātēs

Pētījumā izmantotie primārie dati šobrīd nav publiski pieejami, jo tie ir sagatavošanā zinātniskai publikācijai un tiks daļēji izmantoti promocijas darba aizstāvēšanā. Datu ierobežotā pieejamība ir saistīta ar nepieciešamību mazināt iespējamo datu izmantošanas risku un nodrošināt plaģiāta prevenciju.

Secinājumi

1. AHP analīzē ekspertu vērtējums apliecina, ka bioreģionu attīstības koncepcijā visaugstākais prioritārais svars tiek piešķirts sociālajai (un ekoloģiskajai pievienotajai vērtībai, savukārt ekonomiskie faktori ieņem papildinošu lomu. Starp trim salīdzinātajiem attīstības scenārijiem ieguva Kultūras un tūrisma balstītais scenārijs.
2. Tas norāda, ka par bioreģionu ieviešanas stratēģiskajiem virzītājspēkiem Latvijā tiek uzskatīta sabiedrības iesaiste, kopienu saliedētība un kultūras mantojuma saglabāšana, ko stiprina dabas daudzveidības un ainaviskās identitātes uzturēšana.
3. Ekspertu skatījumā kultūras un tūrisma potenciāls spēj vispilnīgāk integrēt ekonomiskos, sociālos un ekoloģiskos aspektus, nodrošinot bioreģionu pieejas ilgtspējīgu attīstību un radot praktisku pievienoto vērtību vietējām kopienām.

Secinājumi

4. Ainavas un ekonomikas sinerģija: bioreģions ir sadarbības platforma, kur ainava nav pretrunā ar saimniecisko attīstību, bet veido ar to sinerģiju
5. Biodaudzveidības stiprināšana: Bioloģiskā lauksaimniecība bioreģionu ietvaros ir videi draudzīga prakse, kas veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ainavu estētisko kvalitāti un teritorijas ekosistēmas stabilitāti
6. Daudzveidīgā vērtība: Ainavas vērtības bioreģiona kontekstā tiek skatītas divējādā aspektā: kā ražošanas/ekonomiskais resurss un kā estētisks, identitāti veidojošs un kopienu saistošs elements.
7. Sociālās un Kultūras saites: Ainavas nozīme ir saistīta ar ekoloģisko un kultūrvēsturisko vērtību, kas stiprina vietējās identitātes un kopienu piederības sajūtu, respondenti uztver ainavu kā resursu un bioreģiona identitātes pamatu.
8. Iedzīvotāju atbalsts: Iedzīvotāju aptaujas rezultāti apliecina, ka ainavas kvalitāte un tās ietekme uz labsajūtu tiek novērtēta ļoti augstu. Aptaujātie uzsver, ka ir svarīgi, lai ainava saglabātu ekoloģisko, estētisko un kultūrvēsturisko vērtību. Tāpat iedzīvotāji augsti vērtē apgalvojumu, ka vietējā ainava ir daļa no personīgās identitātes un piederības sajūtas vietai.
9. Kultūras un tūrisma potenciāls: Ainavas vērtību izmantošana ir īpaši svarīga Kultūras un tūrisma balstītā scenārija kontekstā, kas tika atzīts par vispiemērotāko bioreģionu attīstībai Latvijā un spēj vispilnīgāk integrēt sociālos, ekonomiskos un vides ieguvumus.

Paldies par uzmanību!

Liga.Proskina@lbtu.lv

Daniela.Klavina@lbtu.lv